

POSTANOWIENIE

Dnia 12 grudnia 2017 roku

Sąd Okręgowy w Poznaniu, Wydział II Cywilny - Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Alina Szymanowska

Sędziowie: SO Beata Woźniak (spr.)

SR del. Katarzyna Bryl

Protokolant: starszy prot. sąd. Justyna Klimek

po rozpoznaniu w dniu 28 listopada 2017 roku w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z wniosku M. G. (1)

przy uczestnictwie (...) SA w W.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wniesionej przez wnioskodawczynię

od postanowienia Sądu Rejonowego w Wągrowcu

z dnia 27 kwietnia 2017 roku

w sprawie sygn. akt I Ns 706/14

postanawia:

I. zmienić zaskarżone postanowienie w punkcie 4 . w ten sposób, że obciążyć kosztami postępowania uczestnika i z tego tytułu:

a. zasądzić od uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawczyni kwotę 3.297 zł,

b. nakazać ściągnąć od uczestnika postępowania na rzecz Skarbu Państwa- Sądu Rejonowego w Wągrowcu kwotę 3.161,34 zł tytułem nieuiszczonych kosztów,

I. oddalić apelację w pozostałym zakresie,

II. zasądzić od wnioskodawczyni na rzecz uczestnika postępowania kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu apelacyjnym.

Beata Woźniak Alina Szymanowska Katarzyna Bryl

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni M. G. (1), działająca przez pełnomocnika, wniosła o ustanowienie odpłatnej służebności przesyłu obciążającej nieruchomość położoną w miejscowości S. stanowiącą działkę nr (...), dla której Sąd Rejonowy w W. prowadzi księgę wieczystą nr (...), na rzecz przedsiębiorcy przesyłowego (...) S.A. z siedzibą w W., której

treścią jest znoszenie istnienia pod powierzchnią nieruchomości obciążonej urządzeń przesyłowych oraz zapewnienie uczestnikowi prawa korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie niezbędnym do wykonywania konserwacji, remontów, modernizacji urządzeń przesyłowych lub ich instalacji wraz z prawem wejścia i wjazdu odpowiednim sprzętem. Wniosła także o zasądzenie od uczestnika na swoją rzecz wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu w wysokości ustalonej przez biegłego sądowego z dziedziny wyceny nieruchomości oraz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu żądania wnioskodawczyni podała, że jest właścicielką nieruchomości wskazanej we wniosku. Na nieruchomości posadowione zostały urządzenia przesyłowe w formie tzw. gazociągu jamalskiego. Powyższe urządzenia stanowią własność uczestnika postępowania. Ustanowienie służebności jest konieczne, ponieważ uczestnik nie ma tytułu prawnego do korzystania z nieruchomości wnioskodawczyni. Omawiane urządzenia przesyłowe ograniczają w znacznym stopniu prawo własności wnioskodawczyni. Pismem z dnia 22.05.2014 r. wnioskodawczyni zwróciła się do uczestnika o dobrowolne ustanowienie służebności przesyłu na przedmiotowej działce, jednakże do zawarcia umowy nie doszło z przyczyn leżących po stronie uczestnika. Uczestnik proponował bowiem niższą, niż to wynika z rozporządzenia Ministra Gospodarki z 26.04.2013r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny podlegać sieci gazowe i ich usytuowanie, szerokość strefy kontrolowanej, wpływającą na zaniżenie przysługującego wnioskodawczyni jednorazowego wynagrodzenia.

W piśmie z dnia 28.07.2014 r. stanowiącym odpowiedź na wniosek, pełnomocnik działający w imieniu uczestnika postępowania (...) S.A. z siedzibą w W. sprzeciwił się wnioskowi, wnosząc o jego oddalenie oraz zasądzenie od wnioskodawczyni na rzecz uczestnika zwrotu kosztów postępowania.

W uzasadnieniu podano, że istniejący na nieruchomości wnioskodawczyni gazociąg wykonano na podstawie pozwolenia na budowę, które poprzedzone było oświadczeniem ówczesnego właściciela nieruchomości o wyrażeniu zgody na wykonanie inwestycji oraz remontów i konserwacji urządzeń przesyłowych. Zdaniem uczestnika zgoda wyrażona przez ówczesnego właściciela dawała przedsiębiorstwu przesyłowemu tytuł prawny do korzystania z nieruchomości w zakresie posadowienia i eksploatacji gazociągu, skuteczny wobec każdego ówczesnego właściciela/użytkownika nieruchomości, odpowiadający obecnej służebności przesyłu. Tym samym nie jest konieczne do korzystania z przedmiotowych urządzeń przez uczestnika ustanowienie służebności przesyłu. Uczestnik sprzeciwił się także ustanowieniu (w przypadku uwzględnienia wniosku) służebności o treści określonej przez wnioskodawczynię, wnosząc o ustanowienie służebności przesyłu w pasie o szerokości maksymalnie 10 m. Wskazano, że wnioskodawczyni nie należy się składnik wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu w postaci odszkodowania za utratę wartości nieruchomości, albowiem w momencie nabycia przez nią prawa własności nieruchomości urządzenia były już na niej posadowione. Z ostrożności procesowej podniesiono zarzut przedawnienia roszczenia powołując się na upływ ponad 10 - letniego terminu od daty wybudowania urządzeń.

Na rozprawie w dniu 19.04.2017 r. pełnomocnik wnioskodawczyni wniósł o zasądzenie od uczestnika na rzecz wnioskodawczyni wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu w kwocie 17 846 zł.

Pełnomocnik uczestnika wniósł o oddalenie wniosku.

Postanowieniem z dnia 27 kwietnia 2017 roku, Sąd Rejonowy w Wągrowcu:

1. ustanowił na nieruchomości stanowiącej własność M. G. (1) położonej w S., gmina (...), składającej się z działki oznaczonej ewidencyjnie nr (...), zapisanej w księdze wieczystej (...), prawo służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorcy (...) S.A. z siedzibą w W. polegające na prawie korzystania z nieruchomości w zakresie zgodnym z przeznaczeniem urządzeń w postaci gazociągu tranzytowego o średnicy DN 1400 wraz ze światłowodem oraz infrastrukturą towarzyszącą, w tym na prawie wejścia na teren nieruchomości, prawie swobodnego przemieszczenia się w obszarze pasa eksploatacyjnego o szerokości całkowitej 12 metrów - po 6 metrów od osi gazociągu, długości 147,02 metra, powierzchni 0,1732 ha oznaczonego na mapie przez biegłego geodetę G. Ś. (1) dołączonej do opinii w sprawie I Ns 706/14 z dnia 14.12.2015 r. na karcie 146 akt, w celu wykonywania niezbędnych robót związanych z eksploatacją, konserwacją, modernizacją, remontami, przeprowadzaniem bieżących napraw, badaniami oraz usuwaniem awarii

oraz obowiązku znoszenia przez każdorazowego właściciela nieruchomości ograniczeń związanych z usytuowaniem gazociągu i jego eksploatacją

2. zasądził od uczestnika (...) S.A. w W. na rzecz wnioskodawczyni M. G. (2) kwotę 3476 zł. tytułem jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu,

3. w pozostałym zakresie wniosek oddalił,

4. kosztami postępowania obciążył strony po połowie i z tego tytułu:

a) ściągnął od wnioskodawczyni na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Rejonowego w

Wągrowcu) kwotę 1273 zł. 24 gr. tytułem nieuiszczonych kosztów,

b) ściągnął od uczestnika na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Rejonowego w Wągrowcu) kwotę 1888,10 zł tytułem nieuiszczonych kosztów,

Powyższe orzeczenie zostało oparte na poniższych ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych Sądu Rejonowego:

M. G. (1) jest właścicielką nieruchomości położonej w miejscowości S. gm. (...) stanowiącej działkę nr (...) o powierzchni 5,4510 ha, dla której Sąd Rejonowy w W. prowadzi księgę wieczystą nr (...). Wnioskodawczyni nabyła prawo własności nieruchomości na podstawie umowy dożywocia zawartej w dniu 20.09.2010 r. Sposób korzystania z nieruchomości określono w rejestrze gruntów jako: grunty orne, grunty trwałe, lasy i grunty leśne oraz nieużytki.

Pod powierzchnią nieruchomości wnioskodawczyni na głębokości ok. 1,5 m przebiega należący do (...) S.A. z siedzibą w W. czynny gazociąg JAMALSKI o średnicy DN 1400 mm i maksymalnym ciśnieniu roboczym 8,4 MPa wraz ze światłowodem i infrastrukturą towarzyszącą długości 147,02 m i powierzchni służebności przesyłu 0,1732 ha w pasie eksploatacyjnym o szerokości 12 m (po 6 m z każdej strony).

Przedmiotowy gazociąg został wybudowany w latach 1996-1998 na podstawie pozwolenia na budowę z 10.07.1996 r. Inwestorem był uczestnik postępowania.

Poprzedni (...) przed wybudowaniem gazociągu zawarł w dniu 04.11.1996 r. z uczestnikiem umowę nr (...), w treści której wyraził zgodę na wybudowanie na nieruchomości gazociągu tranzytowego z urządzeniami towarzyszącymi oraz zobowiązał się udostępnić nieruchomość uczestnikowi we wskazanym przez niego terminie na określony czas w celu wykonania prac budowlanych, jak również w celu wykonywania prac budowlanych oraz konserwacyjnych i remontowych. Uczestnik zobowiązał się zaś wypłacić odszkodowanie za szkody wyrządzone budową gazociągu w tym za utratę wartości nieruchomości. W oświadczeniu z dnia 28.01.1995 r. Z. G. wyraził zgodę prowadzenie robót związanych z budową gazociągu oraz wchodzenie na teren nieruchomości przez pracowników uczestnika w celu wykonywania czynności remontowo - konserwacyjnych. Zgodnie z treścią dokumentów zgoda rozciągała się na następców prawnych w/wym. W treści protokołu końcowego z dnia 04.11.1996 r. Z. G. oświadczył, że nie będzie wnosił dodatkowych roszczeń z tytułu budowy gazociągu na jego gruncie.

Pismem z dnia 22.05.2014 r. pełnomocnik wnioskodawczyni zwrócił się do uczestnika o dobrowolne ustanowienie służebności przesyłu, jednakże mimo negocjacji stron do zawarcia umowy w powyższym zakresie ostatecznie nie doszło.

Jednorazowe wynagrodzenie za ustanowienie na rzecz przedsiębiorstwa przesyłowego służebności przesyłu na nieruchomości wnioskodawczyni bez składnika w postaci odszkodowania za utratę wartości nieruchomości na skutek budowy urządzeń wynosi 3 476 zł.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie m.in. dokumentów złożonych przez wnioskodawczynię i uczestnika postępowania, których autentyczność nie była kwestionowana przez żadnego z uczestników postępowania, jak również

nie wywołała żadnych uzasadnionych wątpliwości Sądu co do ich prawdziwości. Zgodnie z art. 245 kpc stanowiły one zatem dowód tego, że osoby, które je podpisały złożyły oświadczenia zawarte w ich treści. Do sprawy przedłożono również dokumenty urzędowe, które zgodnie z dyspozycją art. 244 § 1 i 2 kpc. stanowiły dowód tego, co zostało w nich w sposób urzędowy zaświadczone.

Nadto, Sąd oparł się na opiniach biegłych sądowych sporządzonych w niniejszej sprawie, na okoliczność rodzaju i lokalizacji urządzeń przesyłowych, powierzchni służebności przesyłu oraz wartości jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu. Sąd I instancji ocenił je, jako przydatne dla rozstrzygnięcia sprawy. W ocenie Sądu wyliczenia poczynione przez obu biegłych były rzeczowo i wszechstronnie umotywowane, a uzasadnienia opinii nie zawierały błędów logicznych i sprzeczności z zasadami doświadczenia życiowego. Biegły M. D. (1) nadto w opiniach uzupełniających szczegółowo odniósł się do wszelkich zastrzeżeń wyczerpująco wyjaśniając wątpliwości uczestników postępowania, co do przyjętej metodologii ustalania wynagrodzenia, co dodatkowo utwierdziło Sąd w przekonaniu o jej prawidłowości.

Biegły G. Ś. prawidłowo wytyczył przebieg urządzeń przesyłowych na nieruchomości wnioskodawczyni oraz zaznaczył ich przebieg na mapach (które to okoliczności nie były sporne między uczestnikami). Sąd podzielił także rozważania biegłego co do powierzchni służebności przesyłu wyliczonej w oparciu o przyjęcie pasa eksploatacyjnego o szerokości 12 m. Powyższa szerokość jest zgodna z obowiązującymi przepisami (rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie - strefy kontrolnej) oraz zabezpiecza potrzeby eksploatacyjne przedsiębiorcy przesyłowego zapewniając mu korzystanie z urządzeń przesyłowych w zakresie konserwacji, naprawy, modernizacji, usunięcia awarii czy wymiany elementów. Należy podkreślić, że uczestnik ostatecznie zgodził się z w/wym. ustaleniami biegłymi natomiast wnioskodawczyni argumentowała, że powierzchnia służebności przesyłu winna zawierać także strefę kontrolowaną o szerokości po 40 m po obu stronach gazociągu (łącznie 80 m). Sąd dostrzega problem związany z konsekwencjami ustalonej wyżej przytoczonym w rozporządzeniu, która jednak nie jest tożsama i nie pokrywa się ze strefą służebności przesyłu. Stąd też odpowiednie wynagrodzenie za ustanowioną służebność przesyłu, zdaniem Sądu pierwszej instancji nie może obejmować również wynagrodzenia za strefę kontrolną określoną rozporządzeniem. Abstrahując od powyższego w sprawie nie wykazano, że posadowienie urządzeń przesyłowych powoduje poza strefą pasa eksploatacyjnego wynoszącego 12 m powstanie jakichkolwiek ograniczeń w obecnym lub przyszłym korzystaniu z gruntu, w tym możliwości jego zabudowania, czy obsadzenia roślinnością. W szczególności treść studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, czy zaświadczenia wydanego przez Burmistrza Miasta i Gminy (...) 14.12.2015 r., nie będących aktami prawa miejscowego, nie stanowią wystarczającego argumentu skłaniającego do przyjęcia istnienia takich ograniczeń obecnie, jak i niedogodności, jakie mogą dotknąć wnioskodawczynię z tego powodu w przyszłości. W planie zagospodarowania przestrzennego obejmującego jedynie część będącej przedmiotem niniejszego postępowania działki, brak jest zaś zapisów na temat przedmiotowych ograniczeń. Wobec powyższego zarzut pełnomocnika wnioskodawczyni, iż biegły nie uwzględnił strefy kontrolnej przy ustalaniu powierzchni służebności przesyłu a w konsekwencji wysokości jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu uznano za nieuzasadniony i niewystarczający celem skutecznego podważenia opinii biegłych. Analogicznie (jako chybiony) oceniono zarzut pełnomocnika wnioskodawczyni dotyczący nieprawidłowego ustalenia przez biegłego M. D. współczynnika współkorzystania z nieruchomości na poziomie 0,3. W ocenie Sądu biorąc pod uwagę przeznaczenie nieruchomości, sposób korzystania z niej przez wnioskodawczynię, jak również rodzaj urządzeń przesyłowych (podziemny gazociąg nie wymagający stałego nadzoru) i będący jego następstwem zakres korzystania przez uczestnika z nieruchomości powyższe ustalenie biegłego uznać należy za prawidłowe. Nie jest przekonująca argumentacja pełnomocnika wnioskodawczyni, iż zarówno wnioskodawczyni jak i uczestnik postępowania korzystają z działki w takim samym zakresie (na skutek czego współczynnik winien zostać ustalony na poziomie 0,5), czy też tym bardziej, że przedsiębiorca jest uprawniony do korzystania z nieruchomości z wyłączeniem właściciela (współczynnik 1). Jako niewystarczające celem podważenia opinii biegłego M. D. Sąd uznał wreszcie także zarzuty pełnomocnika uczestnika odnośnie prawidłowości ustalenia wysokości jednorazowego odszkodowania, albowiem biegły szczegółowo wyjaśniał przyjętą przez siebie metodologię wyceny w kolejnych przeprowadzonych w sprawie opiniach uzupełniających, zaś uczestnik stale (w sposób jedynie ogólnikowy) podtrzymywał pierwotnie zgłoszone

zarzuty nie weryfikując ich pod kątem poczynionych przez biegłego wyjaśnień i nie odnosząc się do nich. Wobec powyższego ostatecznie zarzuty te uznano jedynie za polemikę strony niezadowolonej z niekorzystnych dla siebie ustaleń biegłego z tymiż ustaleniami nie mogącą z natury rzeczy skutkować wzruszeniem treści opinii. W konsekwencji na mocy art. 286 kpc stosowanego a contrario nie uwzględniono wniosków pełnomocników o przeprowadzenie dowodu z opinii innego biegłego sądowego, jak również o zwrócenie się do (...) Federacji Stowarzyszeń (...) o ocenę operatów szacunkowych biegłego M. D.. Jak wskazał Sąd, artykuł 286 kpc pozostawia uznaniu sądu zażądanie dodatkowej opinii innych biegłych, przy czym potrzeba dodatkowej opinii winna wynikać z tego, że złożona opinia jest niepełna lub niejasna. Nie zachodzi zaś potrzeba powołania dodatkowej opinii innego biegłego, jeżeli w przekonaniu sądu opinia wyznaczonego biegłego jest na tyle kategoryczna i przekonująca, że wystarczająco wyjaśnia zagadnienia wymagające wiadomości specjalnych. (wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 28 czerwca 2013 r. I ACa 204/13, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 18 lipca 2013 r. I ACa 232/13, wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 12 września 2013 r. III AUa 312/1) Specyfika dowodu z opinii biegłego polega m.in. na tym, że jeżeli taki dowód już został przez sąd dopuszczony, to stosownie do treści art. 286 kpc opinii kolejnego biegłego można żądać jedynie "w razie potrzeby". Potrzeba taka nie może być jedynie wynikiem niezadowolenia strony z niekorzystnego dla niej wydzwiku konkluzji opinii. W innym wypadku bowiem Sąd byłby zobligowany do uwzględniania kolejnych wniosków strony dopóty, dopóki nie złożona zostałaby opinia w pełni ją zadowalająca, co jest niedopuszczalne.

Opinie biegłego mgr. inż. M. D. w zakresie, w jakim obejmowały ustalenia dotyczące wysokości odszkodowania z tytułu utraty wartości nieruchomości na skutek budowy urządzeń przesyłowych okazały się być nieprzydatne dla rozstrzygnięcia, albowiem wnioskodawczym nie wykazała, aby poniosła jakąkolwiek szkodę na skutek budowy urządzeń na nieruchomości, skoro nabyła prawo własności nieruchomości, na której były już wówczas wybudowane przedmiotowe urządzenia. Z tego też powodu biegły ustalając wysokość jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu prawidłowo nie uwzględnił składnika w postaci utraty wartości nieruchomości.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Rejonowy, na mocy art. 217 § 3 kpc nie uwzględnił wniosków o przeprowadzenie dowodu z opinii innego biegłego sądowego na okoliczność wysokości odszkodowania za obniżenie wartości nieruchomości na skutek budowy urządzeń przesyłowych, jako zmierzających jedynie do przedłużenia postępowania.

Mając powyższe ustalenia faktyczne na względzie, Sąd Rejonowy zważył, iż roszczenie wnioskodawczynie opiera się na treści art. 305 1 § 1 kc, zgodnie z którym nieruchomość można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia, o których mowa w art. 49 § 1 kc, prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń (służebność przesyłu).

Wniosek o ustanowienie służebności przesyłu na nieruchomości wnioskodawczynie był zasadny, albowiem wbrew twierdzeniom uczestnika, uczestnik nie dysponuje tytułem prawnym do korzystania z nieruchomości wnioskodawczynie w zakresie służebności. Wnioskodawczynie miała zatem prawo wystąpić ze stosownym wnioskiem w oparciu o art. 305 2 § 2 kc. Sąd I instancji bowiem stwierdził, że zgoda zawarta w oświadczeniu i umowie zawartej w formie pisemnej poprzedniego (...), na którą powoływał się uczestnik, nie może być utożsamiona z ustanowieniem prawa rzeczowego dla uczestnika. Oświadczenie takie jest podstawą do wejścia w posiadanie służebności, co mogłoby ewentualnie prowadzić do nabycia służebności w drodze zasiedzenia, nie jest jednak przesłanką do uznania, że ustanowiono prawo rzeczowe. Zgodnie bowiem z art. 245 § 2 kc do ustanowienia służebności konieczna jest forma aktu notarialnego obejmującego oświadczenie właściciela nieruchomości. Samo oświadczenie, które uczestnik przedstawił do akt, może być uznane co najwyżej za formę użyczenia, a zatem tytuł prawny o charakterze zobowiązaniowym, a nie praworzeczowym. W tym zakresie Sąd Rejonowy podzielił stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy w wyroku z 3 kwietnia 2009 r., II CSK 470/08, Lex nr 599755, gdzie wskazano, iż „niedopuszczalne jest konstruowanie zobowiązań formalnie o charakterze względnym (w istocie obligacji realnych), które swoją treścią odpowiadałyby ograniczonemu prawu rzeczowemu (służebności gruntowej) i wiązały każdorazowego właściciela gruntu obciążonego. Prowadziłoby to bowiem do obejścia zasady numerus clausus ograniczonych praw rzeczowych”. Dlatego też „władztwo przedsiębiorstwa eksploatującego urządzenia przesyłowe odpowiada władztwu wynikającemu z prawa służebności, co pozwala uznać je za posiadacza służebności, do którego na podstawie art. 352 § 2 kc stosuje się odpowiednio przepisy

o posiadaniu rzeczy w tym art. 224 § 2 k.c. oraz art. 225 kc”. Tym samym okoliczność, że uczestnik włada urządzeniem przesyłowym na nieruchomości wnioskodawczyni, nie stanowi o prawnorzeczowym tytule do tej nieruchomości, a jedynie o posiadaniu służebności. W związku z tym wnioskodawczyni, jako aktualna właścicielka nieruchomości, ma prawo żądać usankcjonowania tego stanu rzeczy poprzez ustanowienie odpowiedniego prawa rzeczowego w postaci służebności. Udzielenie zezwolenia na wybudowanie instalacji oraz jej eksploatację nie może być bowiem równoznaczne z rezygnacją z wynagrodzenia, które właścicielowi nieruchomości przysługuje jedynie wówczas, gdy zostanie ustanowiona służebność. Dlatego też wnioskodawczyni jest uprawniona do żądania ustanowienia służebności w oparciu o art. 305 2 § 2 kc choćby właśnie po to, aby uzyskać formalną podstawę do domagania się stosownego wynagrodzenia. Jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z 8 lutego 2013 r., IV CSK 317/12, Lex nr 1308150, „korzystanie z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu, nawet realizowane w dobrej wierze, nie wyłącza - o ile nie uczynią tego strony - uprawnienia właściciela do żądania wynagrodzenia”. Ponieważ w oświadczeniu poprzedniego właściciela nieruchomości brak jest oświadczenia o zrzeczeniu się wynagrodzenia (czy odszkodowania) za korzystanie z ich nieruchomości (zrzeczenie dotyczy jedynie roszczeń związanych z budową urządzeń, tj. szkód będących następstwem robót budowlanych), tym samym wnioskodawczyni w niniejszej sprawie uprawniona jest do żądania dochodzenia wynagrodzenia wraz z ustanowieniem prawa rzeczowego, którym uczestnik jak dotąd się nie legitymował.

W powyższym stanie rzeczy Sąd Rejonowy w punkcie 1 postanowienia ustanowił służebność przesyłu, uwzględniającą w swej treści uprawnienia przedsiębiorcy i obowiązki właściciela nieruchomości obciążonej przy uwzględnieniu wniosków i interesów gospodarczych obu stron.

Określając wysokość wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu Sąd I instancji zauważył, że brak jest ustawowych wskazówek określenia jego wysokości. W doktrynie można znaleźć poglądy, że wynagrodzenie z tytułu ustanowienia służebności przesyłu powinno być ustalone na podstawie cen rynkowych, a jako kryteria pomocnicze, należy wziąć pod uwagę: zwiększenie wartości przedsiębiorstwa, którego składnikiem stała się służebność (zob. art. 551 pkt 3 kc), ewentualne obniżenie wartości nieruchomości obciążonej, straty poniesione przez właściciela nieruchomości obciążonej, np. w postaci utraty pożytków z zajętego pod urządzenia przesyłowe pasa gruntu. Wysokość tego wynagrodzenia powinien ustalać każdorazowo biegły sądowy (zob. wyrok NSA z dnia 8 listopada 2001 r., I SA 834/00, opubl. L.; zob. też G. J., Roszczenia..., s. 28). Ponieważ posiadanie służebności gruntowej, obecnie zdefiniowanej w art. 305 1 kc, jako służebność przesyłu, nie pozbawia w zupełności faktycznego władztwa właściciela nad nieruchomością obciążoną w orzecznictwie wyrażony został pogląd, że zawodzą w tym przypadku kryteria ustalania wysokości wynagrodzenia za korzystanie z nieruchomości oparte wyłącznie na układzie odpowiednich cen rynkowych właściwych dla najmu lub dzierżawy gruntu, które są adekwatne w sytuacjach, kiedy wynajmujący lub wydzierżawiający zostają zupełnie pozbawieni fizycznego władztwa nad rzeczą. W ramach obiektywnych kryteriów można natomiast zastosować odpowiednie ceny rynkowe za korzystanie z nieruchomości w zakresie służebności, których wysokość powinna uwzględniać stopień ingerencji w treść prawa własności, (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 03 lutego 2010 r. II CSK 444/09 LEX nr 578038). Oznacza to, że wynagrodzenie powinno być ustalone każdorazowo indywidualnie i dostosowane do okoliczności, w tym zakresu, charakteru i trwałości obciążenia, jego uciążliwości, wpływu na ograniczenie korzystania z nieruchomości przez właściciela, zmniejszenia jej wartości. Zasadnym jest odwołanie się w tym względzie do orzecznictwa i doktryny dotyczącej wynagrodzenia należnego właścicielowi nieruchomości obciążonej za ustanowienie służebności drogi koniecznej przy uwzględnieniu różnicy w zakresie ingerencji w treść prawa własności wynikającą z tego, że przy ustanowieniu drogi koniecznej uprawniony pozostaje całkowicie pozbawiony władztwa nad nieruchomością, a przy ustanowieniu służebności przesyłu z reguły doznaje w tym zakresie jedynie ograniczenia (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2012 r. II CSK 401/11, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2012 r. IV CSK 56/2). Określając wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu na nieruchomości wnioskodawcy w punkcie 2 postanowienia Sąd Rejonowy oparł się na wyliczeniach przedstawionych w opinii biegłego sądowego M. D., którego ustalenia nie zostały ostatecznie zakwestionowane przez strony. Przedstawiony przez biegłego w treści opinii sposób szacowania jednorazowego wynagrodzenia pozwala w ocenie Sądu urzeczywistnić postulat „odpowiedniości” w rozumieniu art. 305² kc. Sąd zasądził zatem na rzecz wnioskodawczym w punkcie 2 postanowienia jednorazowe wynagrodzenie w kwocie 3 476 zł.

Nadto, Sąd Rejonowy wskazał, że brak było podstaw do uwzględnienia w kwocie wynagrodzenia odszkodowania za utratę wartości nieruchomości w związku z ustanowieniem służebności przesyłu. Wnioskodawczyni nie wykazała w żaden sposób, żeby poniosła szkodę w postaci obniżenia wartości nieruchomości na skutek budowy na niej urządzeń przesyłowych. Uczestnik postępowania słusznie zarzuca, że w chwili nabycia nieruchomości przez wnioskodawczynię urządzenia te były już na nieruchomości posadowione. Na właściciela, który powołuje się na szkodę wyrządzoną mu na skutek obciążenia jego nieruchomości służebnością przesyłu cięży dowód wykazania tej okoliczności zgodnie z regułą z art. 6 kc (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 2012 r. V CSK 190/11, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2012 r. II CSK 401/11, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2012 r. IV CSK 56/2). Nadto upłynął już 10 letni termin przedawnienia roszczeń żart. 415 kc liczony od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę, a uczestnik postępowania podniósł zarzut przedawnienia (art. 442 1 kc). Obniżenie wartości nieruchomości nastąpiło w chwili wybudowania gazociągu.

Mając na uwadze powyższe na podstawie art. 305(2) kc Sąd Rejonowy w punkcie 3 postanowienia oddalił dalej idący wniosek.

O kosztach postępowania rozstrzygnięto na podstawie art. 520 § 2 kpc w zw. z art. 108 § 1 kpc w zw. z art 13 § 2 kpc i art. 113 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych obciążono nimi wnioskodawcę i uczestnika postępowania po połowie, albowiem uczestnik wniósł o oddalenie wniosku a zatem interesy uczestników w rzeczywistości były sprzeczne, zaś żądanie wniosku zostało uwzględnione w całości co do zasady, zaś co do wysokości jedynie w 20 %. W konsekwencji w punktach 4a i 4b postanowienia ściągnąć od wnioskodawczyni na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Rejonowego w Wągrowcu) kwotę 1273 zł. 24 gr. tytułem nieuiszczonych kosztów, zaś od uczestnika kwotę 1888 zł. 10 gr. tytułem nieuiszczonych dotąd kosztów opinii biegłych sądowych.

Apelację od powyższego orzeczenia wywiodła wnioskodawczyni, zaskarżając w całości postanowienie Sądu Rejonowego w Wągrowcu. Zaskarżonemu postanowieniu zarzuciła :

1. naruszenie art.110 pkt 1 w związku z art.2 pkt 30, art.10 §2 i art.10 §4 rozporządzenia Ministra Gospodarki w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie z dnia 26.04.2013 r. (Dz.U. z 2013 r., poz. 640) w związku z pkt 4, Tabeli 1, załącznika nr 2 do w/w rozporządzenia w związku z art.305¹ k.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie oraz ustanowienie służebności przesyłu w pasie nie obejmującym całej części nieruchomości, z której korzysta uczestnik, a w konsekwencji ustalenie wynagrodzenia, którego wysokość nie ma charakteru odpowiedniego w rozumieniu art.305² §1 k.c.

2. naruszenie art.305² k.c. w związku z art.225 k.c. i art.230 k.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu obejmujące jedynie wynagrodzenie za dalsze korzystanie z nieruchomości, a nie uwzględniające utraty wartości nieruchomości, jest wynagrodzeniem odpowiednim w rozumieniu tego przepisu,

3. naruszenie art.6 k.c. w związku z art.232 k.p.c. w związku z art.278 k.p.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie oraz uznanie, że wnioskodawczym nie wykazała utraty wartości

nieruchomości, w sytuacji, gdy wniosek na tę okoliczność został zgłoszony w ramach tezy dowodowej dla opinii biegłego, a dowodem potwierdzającym tę utratę wartości jest opinia biegłego z dnia 28.12.2016 r., potwierdzona zeznaniami biegłego złożonymi na rozprawie w dniu 19.04.2017 r.,

4. naruszenie art.415 k.c. w związku z art.442 k.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie do roszczeń objętych niniejszym postępowaniem, w sytuacji gdy powołane przepisy dotyczą roszczeń z tytułu czynów niedozwolonych, a posadowienie gazociągu nastąpiło zgodnie z przepisami prawa i w oparciu o uzgodnienia z właścicielem nieruchomości, zawarte w umowie z dnia 04.11.1996 r.,

5. naruszenie art.520 §1 i §2 k.p.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie polegające na obciążeniu kosztami obu stron po połowie, w sytuacji gdy interesy stron są sprzeczne, co uzasadniało w sytuacji uwzględnienia wniosku, na obciążenie całością kosztów postępowania uczestnika postępowania.

Wobec powyższego wniosła o :

1. zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez ustanowienie na nieruchomości położonej w S., gmina (...), obejmującej działkę nr (...), zapisanej w księdze wieczystej nr (...) na rzecz uczestnika służebności przesyłu o treści wskazanej w dalszej części zaskarżonego postanowienia w obszarze pasa służebności o szerokości całkowitej 80 metrów i to za wynagrodzeniem wynoszącym 17.846,00 zł tytułem jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu, a nadto obciążenie uczestnika całością kosztów postępowania w sprawie na podstawie art.520 §2 k.p.c.
2. zasądzenie od uczestnika na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację uczestnik postępowania wniósł o:

1. odrzucenie apelacji z uwagi na niespełnienie wymogu formalnego w postaci oznaczenia wartości przedmiotu zaskarżenia,
2. oddalenie apelacji jako bezzasadnej, w przypadku nieuwzględnienia wniosku o jej odrzucenie,
3. oddalenie wniosku Wnioskodawczyni o zobowiązanie Uczestnika do przedłożenia pełnej treści Instrukcji eksploatacji urządzenia przesyłowego wobec braku wykazania, iż powołanie tego dowodu przed Sądem Rejonowym nie było możliwe bądź że potrzeba jego powołania wynika później,
4. zasądzenie od Wnioskodawczyni na rzecz Uczestnika kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja wnioskodawczyni zasługiwała na uwzględnienie jedynie w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach postępowania.

Na wstępie należy zaznaczyć, iż Sąd Okręgowy w pełni podzielił ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji i na podstawie art.382 kpc w zw. z art.13§2 kpc przyjął je jako własne. Zaaprobował także poczynione przez Sąd Rejonowy rozważania prawne.

Apelująca zaskarżyła postanowienie Sądu Rejonowego w całości, podnosząc zasadniczo dwie kwestie:

- wadliwe ustalenie przez Sąd Rejonowy szerokości pasa ustanowionej służebności, z naruszeniem wskazanych w apelacji przepisów rozporządzenia Ministra Gospodarki w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie z dnia 26 kwietnia 2013 roku oraz
- nieuwzględnienie przy ustalonym wynagrodzeniu za ustanowioną służebność utraty wartości nieruchomości.

A zatem istota apelacji zawierającej zarzuty naruszenia zarówno prawa procesowego, jak i materialnego sprowadza się do zakwestionowania szerokości pasa służebności przesyłu ustalonej w niniejszej sprawie przez Sąd Rejonowy. Ustalenie to ma bezpośrednie przełożenie nie tylko na zakres wykonywanej służebności, ale również na wysokość należnego wynagrodzenia.

Sąd Okręgowy nie podzielił stanowiska wnioskodawczyni w powyższym zakresie.

Artykuł 305(1) k.c. wprowadza definicję legalną służebności przesyłu. Zgodnie z tym przepisem, nieruchomości można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub, którego własność stanowią urządzenia, o których mowa w art. 49 § 1 k.c. prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń. Służebność przesyłu niewątpliwie jest zatem ograniczonym prawem rzeczowym dedykowanym przedsiębiorcy, w tym przedsiębiorcy gazowemu, która uprawnia go do istnienia sieci, instalacji i urządzeń gazowych przedsiębiorcy w obecnym miejscu ich położenia na cudzej nieruchomości oraz zapewnieniu przedsiębiorcy swobodnego dostępu do tychże urządzeń w każdym czasie w celu ich eksploatacji, dozoru, oględzin, dokonania konserwacji, remontu, modernizacji lub usunięcia awarii, a w przypadku gdy nieruchomość dopiero ma zostać zabudowana urządzeniami to służebność przesyłu będzie obejmować swoją treścią również prawo do ich zamontowania.

W utrwalonej już linii orzeczniczej sądów powszechnych i Sądu Najwyższego, a także stanowisku doktryny, nie budzi wątpliwości zakres uprawnień przedsiębiorcy związany z wykonywaniem czynnej służebności, jaką jest służebność przesyłu.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do zarzutu wadliwie określonej szerokości ustanowionej służebności przesyłu, Sąd odwoławczy zaznacza, iż podziela stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone, w kilkakrotnie powoływanej przez uczestnika, uchwale z dnia 11 grudnia 2015 roku wydanej w sprawie III CZP 88/15. Z treści tej uchwały jednoznacznie wynika, że obszar strefy kontrolowanej określonej w § 10 w związku z § 110 omawianego rozporządzenia oraz załączniku nr 2 do tego rozporządzenia nie pokrywa się zakresem obciążenia nieruchomości służebnością przesyłu ustanowioną dla gazociągu wybudowanego przed dniem 12 grudnia 2001 roku.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki z 26 kwietnia 2013 roku w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie (Dz.U.2013.640) został wydany na podstawie art. 7 ust. 2 pkt 2 ustawy Prawo budowlane. Z § 1 ust. 1 omawianego rozporządzenia wynika, że jego przepisy stosuje się przy projektowaniu, budowie, przebudowie sieci gazowej służącej do transportu gazu ziemnego. Definicja strefy kontrolowanej została zawarta w § 2 pkt 30 rozporządzenia i zgodnie z nią strefa kontrolowana stanowi obszar wyznaczony po obu stronach osi gazociągu, którego linia środkowa pokrywa się z osią gazociągu, w którym przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się transportem gazu ziemnego podejmuje czynności w celu zapobieżenia działalności mogącej mieć negatywny wpływ na trwałość i prawidłowe użytkowanie gazociągu. Zgodnie z § 10 ust. 1 rozporządzenia dla gazociągów należy wyznaczyć, na okres ich użytkowania, strefy kontrolowane. Ust. 2 § 10 doprecyzowuje, iż w strefach kontrolowanych należy kontrolować wszelkie działania, które mogłyby powodować uszkodzenie gazociągu lub mieć inny negatywny wpływ na jego użytkowanie i funkcjonowanie. Nie należy tam wznosić obiektów budowlanych, urządzać stałych składów i magazynów oraz podejmować działań mogących spowodować uszkodzenia gazociągu podczas jego użytkowanie (ust.3). Ograniczenia też dotyczą sadzenia drzew (ust.4). Szerokość stref kontrolowanych gazociągów układanych w ziemi o ciśnieniu gazu powyżej 0,4 MPa do 10,0 MPa wybudowanych przed dniem 12 grudnia 2001 roku lub, dla których przed tym dniem wydano pozwolenie na budowę, wynika z załącznika nr 2 do rozporządzenia (§ 110 rozporządzenia). Tabela zawarta w załączniku zawiera szerokość strefy kontrolowanej dla poszczególnych obiektów terenowych – nie przewiduje natomiast strefy kontrolowanej dla niezabudowanych terenów rolnych.

W uzasadnieniu cytowanej wyżej uchwały, Sąd Najwyższy wskazał, że uregulowana w art. 305(1) kc służebność jest służebnością czynną, bo jej ustanowienie upoważnia przedsiębiorcę do określonych działań na nieruchomości obciążonej, zmierzających do utrzymania we właściwym stanie technicznym urządzeń niezbędnych przedsiębiorcy do wykonywania działalności gospodarczej polegającej na dostarczaniu m.in. gazu. Uprawnieniu przedsiębiorcy do podejmowania określonych działań odpowiada obowiązek właściciela nieruchomości obciążonej ich znoszenia. Wiąże się to także z ograniczeniami właściciela nieruchomości obciążonej co do sposobu korzystania z niej i takiego zagospodarowania, by przedsiębiorca miał zagwarantowaną stałą możliwość dostępu do swoich urządzeń w celu usunięcia awarii, konserwacji, demontażu, wymiany itp. Z istoty tej służebności nie wynikają innego rodzaju ograniczenia właściciela nieruchomości obciążonej, w jego uprawnieniach związanych ze sposobem wykonywania

władztwa nad nią. Uprawnienia przedsiębiorcy w odniesieniu do obszaru objętego zasięgiem strefy kontrolowanej będące konsekwencją jej ustanowienia wykraczają zatem poza ten zakres uprawnień, jakie daje się wyprowadzić z art. 305 (1) k.c.

W związku z powyższym- na co również zwrócił uwagę Sąd Najwyższy w przytoczonej uchwale- powierzchnia nieruchomości zajęta pod służebność powinna odpowiadać warunkom eksploatacji sieci w przyjętym w przedsiębiorstwie będącym właścicielem urządzeń przesyłowych. Wyznaczona w ten sposób strefa ma zabezpieczać potrzeby eksploataowania urządzeń, zapewniając przedsiębiorcy możliwość prawidłowego korzystania z nich, ale także ich konserwacji, naprawy, modernizacji, usuwania awarii, wymiany elementów zgodnie z regulacją zawartą w art. 305(1) i 305(2) kc. Te właśnie okoliczności winien zatem brać pod uwagę sąd, ustanawiając służebność przesyłu. Nie są one tożsame z przesłankami decydującymi o wyznaczeniu strefy, w obrębie, której trzeba liczyć się z istnieniem urządzenia w celu zapewnienia bezpiecznych warunków jego eksploataowania i funkcjonowania w jego otoczeniu.

Z poczynionych przez Sąd Rejonowy ustaleń, wynika, że uprawnienia uczestnika postępowania wynikające z ustanowionej służebności mogą być wykonywane w obszarze o szerokości 12 m – co stanowiło podstawę do określenia przebiegu tej służebności z uwzględnieniem jedynie pasa eksploatacyjnego. Sąd Rejonowy, w tym zakresie, oparł się na opinii sporządzonej przez biegłego sądowego G. Ś. (1). Uzasadniając swoje stanowisko, Sąd pierwszej instancji, precyzyjnie przedstawił argumenty, które przemawiają za takim rozstrzygnięciem. Sąd Okręgowy, nie widząc potrzeby przytaczania w tym miejscu argumentacji Sądu Rejonowego, zauważa jednak, że stanowi ona realizację wytycznych zawartych w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2015 roku wydanej w sprawie III CZP 88/15.

Z tych też względów, zarzut naruszenia przepisów rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 roku okazał się bezzasadny.

Sąd odwoławczy podzielił także stanowisko Sądu Rejonowego w zakresie ustalenia wysokości należnego wynagrodzenia za ustanowioną służebność, aczkolwiek należy zgodzić się za apelującą, że uzasadnienie Sądu Rejonowego w tym zakresie jest stosunkowo lakoniczne, bowiem odwołuje się jedynie do art. 6 k.c.

Poza sporem pozostawała okoliczność, że poprzednik prawny wnioskodawczyni Z. G.- zawarł w dniu 4 listopada 1996 roku z uczestnikiem umowę, w której wyraził zgodę na wybudowanie na nieruchomości gazociągu tranzytowego przy jednoczesnym zobowiązaniu uczestnika do wypłaty odszkodowania za szkody wyrządzone budową gazociągu, w tym utratę wartości nieruchomości. Jeszcze przed zawarciem wspomnianej umowy, Z. G. (poprzednik prawny wnioskodawczyni) sporządził w dniu 29 stycznia 1995 roku pisemne oświadczenie, w którym wyraził zgodę na prowadzenie robót związanych z budową gazociągu na nieruchomości obejmującej działkę nr (...) położonej w S., gmina (...) – stanowiącej jego własność (k.38 akt). Zgoda ta była uwarunkowana wypłatą przez inwestora pełnego odszkodowania, które obejmowało rekompensatę za wszelkie straty w mieniu znajdującym się w terenie (uprawy, rzeczy ruchome i nieruchome) oraz **utratę wartości gruntu spowodowaną wybudowaniem gazociągu**. Odszkodowanie miało zostać wypłacone na podstawie wyceny rzeczoznawcy. Ówczesny właściciel przyjął także do wiadomości, że jego zgoda odniesie skutek wobec następców prawnych. Zawarta w dniu 4 listopada 1996 roku umowa nr (...), w § 7 realizowała określone przez właściciela warunki wypłaty odszkodowania. Inwestor zobowiązał się wypłacić odszkodowanie za szkody wyrządzone budową gazociągu, w szczególności za poniesione straty w zasiewach, w uprawach i zbiorach oraz za zmiany struktury ziemi, jak też za ewentualne straty w mieniu ruchomym i nieruchomym lub niemożność korzystania z części nieruchomości spowodowaną brakiem dostępu. Zgodnie z § 7 inwestor, w przeciągu 3 miesięcy od daty podpisania umowy, miał obowiązek wypłaty kwoty 753 zł, co stanowiło 100 % należnego odszkodowania obliczanego zgodnie z powierzchnią zajętego gruntu, a określoną w § 5 umowy. W pkt 3 § 7 przewidziano także w przypadku, gdyby kwota wypłaconego odszkodowania nie pokryła w pełni powstałych szkód, wypłatę odszkodowania uzupełniającego (k.39-40 akt).

Jak wynika z dołączonych przez uczestnika dokumentów, Z. G. wypłacono w dniu 31 sierpnia 1998 roku odszkodowanie uzupełniające w kwocie 1347 zł (k.41).

Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 9 października 2013 roku w sprawie V CSK 491/12 wskazał, że odpowiednie wynagrodzenie [art.305(2) kc] powinno być dostosowane do okoliczności istotnych w danej sprawie. Pojęcie wynagrodzenia jest pojęciem szerszym niż odszkodowanie i może na niego składać się szereg różnych elementów. Wynagrodzenie to należy się właścicielowi nieruchomości obciążonej także wtedy, gdy żadnej szkody nie poniósł. Odpowiednie wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu powinno być przy tym ustalone proporcjonalnie do stopnia ingerencji w treść prawa własności, uwzględniać wartość nieruchomości i w takim kontekście również mieć na względzie szkodę właściciela wynikającą z uszczuplenia prawa własności. Jak słusznie wskazał Sąd Rejonowy dowód wykazania szkody ciąży na właścicielu zgodnie z regułą dowodzenia zawartą w art. 6 k.c.

Nie ulega wątpliwości, że w niniejszej sprawie wystąpiła sytuacja, w której nastąpiła odpowiednia rekompensata, uwzględniająca obniżenie wartości nieruchomości w związku z posadowieniem rurociągu na nieruchomości wnioskodawczyni, jeszcze w okresie realizacji inwestycji. Skoro, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem sądów powszechnych i Sądu Najwyższego, ustalenie wynagrodzenia ma charakter zindywidualizowany, okoliczność ta musiała być uwzględniona przy ustalaniu wynagrodzenia za ustanowioną służebność.

Z tych właśnie względów, zdaniem Sądu odwoławczego, nie uwzględnienie przez Sąd Rejonowy elementu odszkodowania za utratę wartości nieruchomości w związku z posadowieniem urządzeń gazowych na nieruchomości wnioskodawczyni było prawidłowe i nie naruszało przepisów art. 305 (1) i 305(2) k.c.

Nie można zgodzić się również za apelującą, że sąd naruszył przepis art. 6 k.c. w związku z art. 232 k.p.c. i art. 278 k.p.c., pomijając wyliczenia biegłego sądowego obejmujące utratę wartości nieruchomości. Jak już wskazano wcześniej, wyliczenia te zostały pominięte z uwagi na wcześniejszą wypłatę odszkodowania obejmującego także utratę wartości nieruchomości.

Rację ma apelująca, że odwołanie się przez Sąd pierwszej instancji do przepisu art. 415 k.c. w końcowej części uzasadnienia nie było prawidłowe, aczkolwiek pozostaje bez wpływu na prawidłowość rozstrzygnięcia. Nie może budzić wątpliwości, że podstawą ustalenia odpowiedniego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu są przepisy art. 305(1) i nast. kc. Jak wskazano wcześniej wynagrodzenie to obejmuje różne elementy i może, w zależności od indywidualnego przypadku, obejmować także wyrównanie szkody obejmującej zmniejszenie wartości nieruchomości. Wydaje się, iż intencją Sądu było wskazanie na możliwość odrębnego dochodzenia przez wnioskodawczynię odszkodowania w trybie procesowym a nie w sprawie o ustanowienie służebności przesyłu.

Sąd odwoławczy podzielił jednak stanowisko wnioskodawczyni co do sposobu rozliczenia kosztów postępowania, przyjmując nieco inną argumentację.

Przede wszystkim należy wskazać na zasadę integralności orzeczenia o ustanowieniu służebności przesyłu. Służebność przesyłu i wynagrodzenie za jej ustanowienie to jedna i nierozdzielna całość, co oznacza, iż nie można postanowienia sądu zaskarżyć w części, jak też nie można go w części uchylić do ponownego rozpoznania. Postanowienie o ustanowieniu służebności tworzy to prawo, a wynagrodzenie jest ekwiwalentem dla właściciela nieruchomości, którego własność doznaje ograniczenia – jeżeli istotnej zmianie ulega treść służebności, co do zasady powinna zmienić się również kwota wynagrodzenia (zasada integralności).

Żądanie M. G. (1) zawarte we wniosku należy rozumieć w taki sposób, że wniosła ona o ustanowienie służebności przesyłu za wynagrodzeniem. Wnioskodawczyni nie musiała nawet określać wysokości tego wynagrodzenia – obowiązek jego ustalenia przy zgłoszonym jego żądaniu, obciąża sąd z urzędu. Skoro, zatem wniosek został uwzględniony, bowiem została ustanowiona służebność za wynagrodzeniem odpowiednio określonym przez sąd, a wniosek uczestnika o oddaleniu żądania nie został uwzględniony - jako podstawę rozstrzygnięcia, a kosztach można przyjąć § 3 art. 520 kpc i na tej podstawie obciążyć uczestnika pełnymi kosztami. Z tych też przyczyn, Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. zmienił zaskarżone orzeczenie w pkt 4 i odpowiednio obciążył wszystkimi kosztami postępowania uczestnika postępowania, w pozostałym zaś zakresie, na podstawie art. 385 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. apelację oddalił.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na podstawie art. 520 § 2 k.p.c. – mając na względzie sprzeczne interesu wnioskodawczyni i uczestnika postępowania oraz niewielki zakres skuteczności złożonej apelacji.

Beata Woźniak Alina Szymanowska Katarzyna Bryl